

Jenny Holzer, från »The Survival Series», 1987, elektrisk ljusreklamskylt. Installation på idrottsarenan Candle Stick Park, San Fransisco.

Från redaktionen

Det har nu gått tio år sedan KVTs förra temamnummer om konst, nr 4/1981, kom ut. När vi som final på KVTs redaktionstid i Stockholm (fr o m nr 2/1992 återfinns redaktionen i Umeå) nu återkommer till konsten, är vår tanke att numret ska fungera som underlag för att stämma av och reflektera över feministisk konstforskning de senaste tio åren. Vi ser det också som en inbjudan till diskussion om feministisk konstforsknings framtid. För att tydliggöra karaktären av avstämning har vi i viss grad utformat det nya konstnumret som en pendang till det från 1981.

I Anna Lena Lindbergs förord till KVT 4/1981, konstaterar hon att systervetenskaperna inom feministisk forskning kommit längre än konstvetenskapen inom det feministiska fältet. Detta kan sägas gälla fortfarande; sedan 1981 har en enda avhandling med kvinnoperspektiv, nämligen Irja Bergströms *Ester Henning – konstnärinna på hospital*, lagts fram i Sverige. Under

80-talet skedde få aktiviteter på området, och ännu har exempelvis inget svenskt eller nordiskt forskningssymposium med kvinno- eller feministiskt perspektiv på konsten hållits.

Skälen till detta kan vara många: konstvetenskap är ett jämförelsevis litet ämne med relativt låg forskarrekrutering och därmed låg genomströmning av nya idéer. Inom ämnet är såväl det manliga genibegreppet som det klassiskt borgerliga bildningsidealet helt förhärskande. Ämnets objektsvärld, dvs museerna som dessutom för de flesta konstvetare är den enda alternativa karriärvägen vid sidan av forskarvärlden, är institutionella och traditionsbevarande till sin karaktär.

Samtidigt vore det oriktigt att säga att forskningsfältet för en tynande tillvaro i Norden. På flera håll har kurser med kvinnoperspektiv kunnat integreras i grundutbildningen. I Finland har ett mångårigt forskningsprojekt genomförts vilket bildat jordmån för flera avhand-

lingar som snart ska läggas fram och under Griselda Pollocks besök i Sverige i oktober 1991 bildades ett nätverk för feministisk konstforskning. För att ge en så mångsidig översikt över fältet som möjligt, bad vi fem rapportörer att skriva om utvecklingen i det egna landet (se krönike- och recensionsdelen) som vi härmed överlämnar till våra läsare för egen bedömning av situationen.

Vi inleder detta nummer med en artikel av Griselda Pollock. 1981 publicerade *KVT* hennes då helt nyskrivna artikel »Vision, röst och makt» som sedermera givits ut på engelska och fått stor genomslagskraft i feministisk konstforskning även internationellt. Få andra teoretiker kan mäta sig med Griselda Pollocks betydelse för nordisk feministisk konstforskning. I detta nummer har vi återigen glädjen att presentera en opublicerad artikel av henne, skriven utifrån ett föredrag, »The Politics of Theory», särskilt utformat för den skandinaviska forskningsmiljön, som Pollock höll i Stockholm i oktober 1991. I sin artikel diskuterar hon feminismens utveckling och grunderna för en feministisk praktik inom konsthistorien. Hon talar också för ett tydligare ställningstagande i teoretiska frågor i syfte att göra kvinnoforskningen feministisk och åstadkomma en feministisk politik.

Griselda Pollocks teoretiska betydelse för den feministiska konstforskningen avspeglas inte minst i Margareta Gynnings artikel, där Pollocks rumsteorier intar en framträdande plats. Margareta Gynning analyserar två konstverk av Hanna Pauli och Eva Bonnier från 1880-talet. Genom att rekonstruera konstnärinnornas historiska subjektposition, lokaliserar Gynning också deras visuella perspektiv.

Dekonstruktionen av den svenska konstkritiken och -historien, som den ännu lärs ut på våra universitet, har bara inletts. Eva Hallins artikel är en del av det projektet. Hon presenterar en analys av genusfigurationerna i mellankrigstidens svenska konstkritik. De kvinnliga konstnärerna bedöms helt klart efter en manlig norm och Eva Hallin varnar för att reproducera denna mekanism även i nutida kritik. Att så är fallet visar Barbro Anderssons forskning om den nu-

tida konstkritiken – den manliga normen tycks fortfarande vara förvånansvärt vital i bedömningen av konst och konstnär.

Leif Dahlberg har särskilt för *KVT*'s räkning intervjuat den amerikanska konstprofessorn Linda Nochlin. I intervjun förhåller hon sig till den essä, »Why Have There Been No Great Women Artists?», med vilken man kan säga att feministisk konstforskning inleddes 1971. Hur ser hon på denna artikel idag och vad anser hon är viktiga projekt att ta itu med i framtiden? Hon ger också svar på en del av den kritik hon utsattes för av Griselda Pollock, en kritik som varit utgångspunkten för en konstdebatt under åttiotalet mellan brittisk, marxistiskt orienterad feminism och amerikansk, mer liberalt inriktad feminism.

1981 fokuserades den feministiska realismen av både forskare och konstnärer. Det gångna decenniet kännetecknas av en långtgående differentiering inom feministisk teori. I den konstnärliga praktiken har problematiseringar av t ex kön och makt presenterats av konstnärer som inte nödvändigtvis annonserar sig som feminist, utan som är intresserade av relationer, tolkning och betydelseproduktion. Olika språkliga strategier, kommentarer till massmediala uttryck och även inre processer som förmedlas med ett abstrakt formspråk, lever sida vid sida.

Vi har låtit fem konstnärer – Ann Edholm, Maya Eizin, Marianne Lindberg De Geer, Eva Löfdahl och Sophie Tottie – visa sina bilder på var sitt uppslag i tidskriften. I samtal med var och en av dem återges deras syn på kunskap och det kvinnliga konstnärskapets villkor idag.

I och med detta nummer är *KVT*'s tid i Stockholm slut. Tidskriften vandrar nu vidare till Umeå, där en ny och kompetent redaktion tar hand om den. Vi önskar den nya redaktionen lycka till och vi vill passa på att tacka alla er som på olika sätt stött och uppmuntrat oss under de fyra år tidskriften varit i huvudstaden! Ett särskilt tack vill vi också rikta till alla våra extra fackredaktörer som hjälpt oss med sina ämneskunskaper – Gunilla Carlstedt, Elisabeth Sundin, Rita Foss-Fridlitzius, Madeleine Kleeberg, Maria Pleiborn och Aleksandra Alund.